

МОТИВАЦІЯ ЗАОЩАДЖЕНЬ

КОНКУРСНА РОБОТА

**на Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з галузей знань
і спеціальностей у 2020/2021 навчальному році за напрямом**

«ФІНАНСИ І КРЕДИТ»

на тему:

**«ВПЛИВ ЗАОЩАДЖЕНЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ НА
ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ»**

Зміст

	Стор.
Вступ.....	3
Розділ 1. Заощадження домогосподарств : економічна сутність та роль у соціально-економічному розвитку суспільства.....	6
Розділ 2. Мотиви та чинники заощаджувальної поведінки домогосподарств в Україні.....	10
Розділ 3. Кореляційно-регресійний аналіз взаємозв'язку між витратами й заощадженнями домогосподарств та основними соціально-економічними показниками в Україні.....	17
Висновки.....	25
Список використаної літератури.....	27

ВСТУП

Забезпечення розвитку національної економіки на сучасному етапі розвитку суспільства тісно пов'язане з підвищенням повноти та ефективності використання внутрішніх фінансових ресурсів всіх суб'єктів фінансових відносин. Темпи зростання економіки прямо пов'язані з обсягом залучених інвестицій, які обумовлюються розміром заощаджень. З огляду на це, особливу увагу слід приділяти домогосподарствам як одному із джерел фінансових ресурсів не тільки для задоволення власних потреб життєдіяльності, а й зростання національної економіки в цілому. Окрім того, світовий досвід також доводить, що фінансові результати функціонування домогосподарств є основою для підвищення фінансової стійкості та забезпечення економічного зростання.

На відміну від інших, заощадження домогосподарств значною мірою залежать від соціально-економічної та політичної ситуації в країні, і як наслідок можуть здійснюватися поза банківською системою. Саме тому, що заощадження населення є важливою складовою процесу формування фінансового потенціалу й забезпечення розвитку та зростання національної економіки, визначення обсягу неорганізованих заощаджень домогосподарств і дослідження шляхів їх залучення в національну економіку є надзвичайно актуальним.

Фундаментальні основи економічного змісту та природи заощаджень населення як потенційного джерела фінансових ресурсів були предметом дослідження у працях класиків економічної теорії, зокрема : Т. Ман [1], А. Сміт [2], Т. Мальтус [3], А. Маршалл [4], Дж. Кейнс [5], М. Фрідмен [6] та інші. Серед вітчизняних науковців заслуговують на увагу дослідження заощаджень домогосподарств як інвестиційних ресурсів у контексті економічного зростання О. О Косточки [7], М. Б. Гупаловської [8], В. М. Булавинець [9], Є. Носової [10], Р. П. Циток [11], Л. В. Ключник [12], І. М. Серватинської [13], М. Савлук [14], О. В. Мелих [15] тощо. Високо оцінюючи значний внесок вітчизняних та зарубіжних авторів у вирішення

зазначених питань, на сучасному етапі розвитку суспільства існує об'єктивна необхідність подальшого вивчення економічних відносин щодо формування заощаджень домогосподарств України та залучення їх як джерела фінансових ресурсів для забезпечення економічного зростання.

Метою наукової роботи є виявлення впливу процесу формування інвестиційного потенціалу на основі заощаджень населення на зростання національної економіки.

Відповідно до мети були поставлені наступні **завдання наукової роботи** :

- розкрити економічну сутність та поглибити розуміння значення заощаджень домогосподарств для розвитку суспільства і зростання економіки;
- з'ясувати мотиви та чинники заощаджувальної поведінки домогосподарств України;
- здійснити кореляційно-регресійний аналіз взаємозв'язку між витратами й заощадженнями домогосподарств та основними соціально-економічними показниками в Україні.

Об'єктом дослідження є заощадження домогосподарств України як складова фінансового забезпечення економічного зростання.

Предметом дослідження є процес формування заощаджень домогосподарств та перетворення їх в інвестиційний ресурс для забезпечення стійкого зростання національної економіки.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань та досягнення мети дослідження було використано статистичні методи : спостереження, зведення та групування, абсолютних та відносних показників; динамічні ряди, табличний та графічний методи використовувалися для виявлення тенденцій основних характеристик домогосподарств України та оцінки схильності їх до заощаджень; метод кореляційно-регресійного аналізу для виявлення щільності та істотності взаємозв'язку між витратами й заощадженнями домогосподарств та основними соціально-економічними показниками в Україні.

У роботі досліджено склад, розмір і структуру домогосподарств. На обсяг заощаджень домогосподарств найбільше впливає демографічна ситуація та

кількість домогосподарств. За 2010-2019 рр. середній розмір домогосподарства в Україні суттєво не змінився й становив 2,58 особи, тоді як кількість домогосподарств суттєво зменшилась до 2064,4, тис. із зниженням частки проживаючих у міських поселеннях. У 2019 р. тенденція до зменшення кількості домогосподарств збереглася при незмінній структурі міських і сільських домогосподарств.

Обчислені у процесі кореляційно-регресійного аналізу коефіцієнти кореляції свідчать про наявність : дуже щільного прямого зв'язку між обсягами заощаджень і витрат домогосподарств та ВВП, обсягом реалізованої промислової продукції, доходами та видатками державного бюджету; помірного оберненого зв'язку – між обсягами заощаджень і витрат домогосподарств та імпортом і дефіцитом державного бюджету; слабого оберненого зв'язку – між обсягами заощаджень і витрат домогосподарств та державним боргом.

Оскільки в Україні є об'єктивні передумови для формування заощаджень населення та перетворення їх в інвестиції, основними завданнями для підвищення ролі заощаджень домогосподарств у зростанні національної економіки є відновлення довіри населення до фінансових установ; посилення інституційного захисту заощаджень шляхом підтримки ліквідності банківських установ та забезпечення функціонування державної системи гарантування вкладів; забезпечення розвитку ринку заощаджень як соціально-економічного механізму мобілізації грошових накопичень населення та трансформації їх в інвестиції для національної економіки.

Структура наукової роботи. Повний обсяг наукової роботи – 31 сторінка, робота містить 7 таблиць, 1 рисунок, список літератури із 20 найменувань,

Ключові слова : домогосподарства, доходи, витрати, заощадження, економічне зростання

Розділ 1. Заощадження домогосподарств : економічна сутність та роль у соціально-економічному розвитку суспільства

В сучасних умовах розвитку суспільства у процесі здійснення витрат споживчого і неспоживчого характеру домогосподарства водночас можуть мати заощадження, якщо величина таких витрат менше величини їхніх доходів. Свого часу А. Сміт зазначав, що «до ощадливості нас спонукає бажання поліпшити своє становище... Більшість людей прагне поліпшити становище, збільшуючи своє майно. Це – найзвичніший і найпростіший засіб, а найнадійніший спосіб примножити своє багатство – заощадження» [2].

Т. Мальтус заощадження прирівнював до інвестицій і розумів їх як приріст доходу в капіталі. Він розрізняв заощадження, яке формується в результаті зростання доходу, та заощадження, яке утворюється внаслідок скорочення витрат [3].

А. Маршалл під заощадженнями розумів різницю між доходами та витратами на споживання. Суб'єктами ощадних відносин, на його думку, можуть бути всі представники суспільства, хоча перевага надається власникам капіталу [4].

Дж. М. Кейнс у своїй праці «Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей» визначив, що заощадження являють собою перевищення доходу над споживчими витратами. Він також дійшов висновку, що дії індивідуума, націлені на заощадження, повинні збагатити і суспільство загалом. Тобто «акт індивідуального заощадження неминуче веде до паралельного акту інвестування» [5].

Автор теорії «перманентного доходу» М. Фрідмен, обґрунтував твердження, що дохід, який отримує домогосподарство, складається з двох компонентів. Перший – перманентний або регулярний дохід, який залежить від рівня освіти, добробуту та соціального статусу людини, а також від матеріальних і нематеріальних чинників. Другий – транзитивний або нерегулярний дохід, який залежить від зміни ринкової вартості активів та від

інших непередбачуваних подій. Відповідно до концепції Фрідмена, домогосподарства завжди прагнутимуть споживати перманентні доходи, а транзитивні – перетворювати у заощадження [6].

Вітчизняними науковцями детально обґрунтовано заощадження домогосподарств як ключову економічну категорію, а також теоретико-методичні засади та практичні пропозиції щодо їх трансформації в інвестиційний ресурс для забезпечення економічного зростання. Зокрема, О. О. Косточка вважає, що аналіз еволюції наукових поглядів вчених щодо тлумачення категорії «заощадження» різниться залежно від епохи та стану економічної системи загалом [7].

На думку М. Б. Гупаловської, під ощадно-інвестиційною поведінкою слід розуміти діяльність членів домогосподарства, спрямовану на оптимізацію своїх споживчих витрат, для отримання вільних грошових ресурсів та вкладення їх задля максимального збільшення доходу в майбутньому [8]. Саме тому ощадно-інвестиційна поведінка є складовою фінансової поведінки домогосподарства, а обсяги накопичених заощаджень слугують важливим індикатором добробуту та відображенням його фінансового потенціалу.

У процесі дослідження особливостей заощаджувальної поведінки домогосподарств В. М. Булавинець дійшла висновку, що стратегією економічного зростання України має стати розвиток ринку заощаджень, як соціально-економічного механізму мобілізації грошових накопичень населення і трансформації їх в інвестиції для реального сектору економіки [9].

Є. Носова приділяє увагу дослідженню неорганізованих заощаджень домогосподарств та шляхів їх перетворення в інвестиції, що дозволяє збільшувати дохідну частину державного бюджету, скорочувати видатки на соціальні трансферти, забезпечувати господарюючі суб'єкти та державу необхідними ресурсами, збільшувати доходи населення [10]. Водночас, це сприятиме відновленню економічної стабільності та забезпеченню економічного зростання .

Циток Р. П. звертає увагу на те, що заощадження домогосподарств є резервним ресурсом національної економіки, що лише незначною мірою заходить на фінансовий ринок країни й використовується як інвестиційний ресурс. Отже, держава з метою більш ефективного залучення заощаджень населення для зростання економіки країни має вирішити ряд першочергових завдань: підвищити фінансову грамотність населення; стимулювати розвиток фондового ринку; спростити доступ населення до державних облігацій та активніше залучати кошти через цей інструмент [11].

Л. В. Ключник розглядає витрати і заощадження домогосподарств як чинник економічного зростання. Автор стверджує, що у посткризових умовах зниження інвестиційної активності на міжнародному фінансовому ринку, фінансові ресурси домашніх господарств є одним із основних чинників економічного зростання держави, а також відіграють важливу роль у функціонуванні її фінансової системи [12]. Оскільки домогосподарства забезпечують економіку країни вільними грошовими коштами за рахунок своїх заощаджень та накопичення коштів у фінансово-кредитних установах, фінансові ресурси домогосподарств є рушійною силою забезпечення економічного зростання.

І. М. Серватинською досліджує підходи щодо використання витрат та заощаджень домогосподарств як інноваційного ресурсу економічного розвитку. Виконаний автором кореляційно-регресійний аналіз із побудовою лінійної регресійної моделі дозволив виявити зв'язок між витратами і заощадженнями та ВВП із обґрунтуванням, що він є помірний. Для підвищення рівня інвестування заощаджень домогосподарств розроблено механізм трансформації заощаджень домогосподарств в інвестиційні ресурси, реалізація якого значно підвищить зацікавленість домогосподарств в інвестиційних вкладеннях [13].

Відтак, на нашу думку, за своєю сутністю заощадження домогосподарств – це передусім складна і багатогранна економічна категорія, яка характеризує відносини, що виникають між домогосподарствами, підприємствами, інституціями фінансового ринку та державою щодо розподілу отриманих

доходів та формування фондів грошових коштів для забезпечення споживання чи зростання доходів у майбутньому.

Загалом фінансова поведінка домогосподарств щодо розподілу їх доходів на витрати і заощадження відіграє надзвичайно важливу роль в соціально-економічному розвитку суспільства. Як справедливо зазначає у своїх численних працях М. Савлук, роль заощаджень домогосподарств доцільно розглядати у економічному, фінансовому, соціальному та політичному аспектах (табл. 1.)

Таблиця 1.

Роль заощаджень домогосподарств у соціально-економічному розвитку суспільства.

Економічний аспект	заощадження домогосподарств забезпечують розвиток та сприяють кращому задоволенню і урізноманітненню потреб населення, посиленню мотивації до праці та зростанню її продуктивності й безпосередньо впливають на обсяг ВВП та національного доходу.
Фінансовий аспект	заощадження домогосподарств забезпечують необхідними ресурсами функціонування фінансового ринку, оскільки лєвова частка заощаджень населення трансформується в інвестиції саме через механізм фінансового ринку.
Соціальний аспект	заощадження домогосподарств приносять додатковий дохід, забезпечують збереження реальної купівельної спроможності в умовах помірної інфляції, підвищення рівня життя населення, соціальної захищеності від різних ризиків та якості задоволення потреб населення.
Політичний аспект	заощадження домогосподарств забезпечують можливість формування потужного середнього класу як гаранта соціально-економічної і політичної стабільності у суспільстві та реалізацію прогнозованої фінансової політики.

Джерело : складено автором на основі [14,15]

Принагідно зазначимо, що зростання обсягів заощаджень населення призводить до пожвавлення споживчого та інвестиційний попиту й ділової активності майже всіх інституційних одиниць національної економіки. При цьому також має місце вплив на обсяг національного виробництва та створення умов для економічного зростання.

Розділ 2. Мотиви та чинники заощаджувальної поведінки домогосподарств України

Сукупність домогосподарств є важливою складовою національної економічної системи та постачальником фінансових ресурсів. Методика формування вибірових сукупностей для проведення у 2019-2023 роках вибірових обстежень населення (домогосподарств) визначає домогосподарство як сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують та витрачають кошти. Ці особи можуть перебувати у родинних стосунках або стосунках свояцтва, не перебувати у будь-яких з цих стосунків, або бути і в тих, і в інших стосунках. Домогосподарство може складатися з однієї особи [16, с. 11].

У процесі здійснення заощаджень частини отримуваних доходів домогосподарства керуються різними мотивами, зокрема : накопичувальний мотив (придбання дорогих товарів); мотив перестороги (створення резерву непередбачуваних витрат); мотив забезпечення гідного майбутнього (витрати майбутніх періодів : освіта, одруження, турбота про старість тощо); мотив спадку (забезпечення добробуту наступних поколінь); мотив незалежності (наголода від фінансової незалежності та свободи дій; інвестиційний мотив (заощадження з метою отримання прибутку).

Одним із аспектів вивчення заощаджень домогосподарств як фінансових ресурсів для забезпечення зростання економіки є дослідження впливу окремих факторів на цей процес. Звичайно ж найважливішим фактором, що впливає на величину заощаджень домогосподарств, є демографічна ситуація та кількість домогосподарств. За даними Державної служби статистики [17] кількість домогосподарств у 2010 році складала 17050 тис., з них у міських поселеннях проживало 69,2% домогосподарств, у сільській місцевості – 30,8%. Середній розмір домогосподарства в Україні у 2010 році становив 2,59 особи. За 9 років у 2018 році середній розмір домогосподарства в Україні суттєво не змінився та становить 2,58 особи, тоді як кількість домогосподарств суттєво зменшилась до

14985,6 тис., проживало у міських поселеннях – 67,4%, у сільській місцевості – 32,6%. У 2019 р. тенденція до зменшення кількості домогосподарств збереглася при незмінній структурі міських і сільських. Втрати домогосподарств за 10 років з врахуванням Криму та Севастополя – 2,168 млн. (12,7%).

За даними вибірових умов життя домогосподарств України можна здійснити оцінку заможності домогосподарств України, зокрема, на основі обсягів сукупних ресурсів, сукупних витрат, доходів, витрат та заощаджень домогосподарств.

Сукупні ресурси – це ресурси домогосподарства, що отримані у обстежуваному періоді, які включають у себе наявні доходи, пільги, субсидії та трансферти держави (пенсії, стипендії), використані заощадження й баланс позик та боргів взятих і повернутих домогосподарству. Сукупні витрати – платежі домогосподарства з метою забезпечення його життєдіяльності, що включають у себе витрати на продовольчі і непродовольчі товари, оплату послуг, інвестиційні витрати та інше [16, с. 76].

Статистика домогосподарств України та основні тенденції представлені в табл. 2.

За 2010-2018 рр. має місце зростання як доходів та наявного доходу домогосподарств України (більше ніж у 3 рази), так і витрат (у 4 рази), однак за досліджуваний період в середньому на 18,4% зросла частка витрат домогосподарств на придбання товарів та послуг. За 10 років заощадження домогосподарств катастрофічно знижувалися. У 2010 році домогосподарствам вдалося заощадити 161 867 млн. грн, тоді як у 2018 р. їх обсяг знизився до рівня 31 547 млн. грн. на фоні перевищення витрат на доходами у 2016 році на 7 409 млн. грн. У 2019 році таке перевищення досягло 116 165 млн. грн.

Частка заощаджень у доходах населення за 2010-2018 рр. катастрофічно знизилась з 14,7% у 2010 році до 1,0% у 2018 р. внаслідок економічної кризи 2008-2009 рр. та за рахунок девальвації національної грошової одиниці і зростання цін на товари й послуги 2014-2015 рр. При цьому доходи

домогосподарств навіть в умовах нестабільності зросли з 1 101 175 до 3 248 730 млн. грн. (у 3 рази).

Таблиця 2

Основні характеристики домогосподарств України за 2010-2019 рр.

Рік									
2010	2011	2012	2013	2014*	2015**	2016**	2017**	2018**	2019**
1. Кількість домогосподарств, тис. од.									
17050,3	17022,7	16984,1	16958,7	16945,4	15073,7	15033,4	14985,6	14934,9	14881,7
2. Середній розмір домогосподарства, осіб									
2,59	2,59	2,58	2,58	2,58	2,59	2,58	2,58	2,58	2,58
3. Доходи, млн. грн.									
1101175	1266753	1457864	1548733	1516768	1772016	2031331	2652082	3248730	3699346
4. Наявний дохід, млн. грн.									
847949	988983	1149244	1215457	1151656	1362599	1582293	2008278	2470325	2838056
5. Витрати, млн. грн.									
939308	1143630	1310584	1432467	1485988	1740943	2038740	2621444	3217183	3815511
6. Частка витрат на придбання товарів і послуг, %									
76,1	81,4	81,9	84,2	86,9	88,5	89,7	89	88,8	90,1
7. Заощадження, млн. грн.									
161867	123123	147280	116266	30780	31073	-7409	30638	31547	-116165
8. Частка заощаджень в доходах населення, %									
14,7	9,7	10,1	7,5	2,0	1,8	-0,4	1,2	1,0	-3,1
9. Загальний обсяг депозитів, млн. грн.									
416650	491756	572342	669974	675093	716728	793475	898844	932967	1071666
10. Депозити домогосподарств, млн. грн.									
275093	310390	369264	411951	418135	410895	444676	495313	530250	576126
11. Частка депозитів домогосподарств у загальному обсязі депозитів, %									
66,0	63,1	64,5	61,5	61,9	57,3	56,0	55,1	56,8	53,8

*Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

**Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело : складено автором на основі [17, 18]

Статистичні дані Національного банку України [18] свідчать про зростання обсягу депозитів, розміщених фізичними особами. Вклади населення в банках у гривні та іноземній валюті станом на 31 грудня 2019 року становили 576 126 млн. грн., з яких 339 168 млн. грн. (58,9%) у національній валюті та 236 958 млн. грн. (41,1%) у іноземній валюті в гривневому еквіваленті. Обсяги депозитів домогосподарств за досліджуваний період зросли майже в 2 рази. При цьому, частка депозитів домогосподарств у загальному їх обсязі, що склала 66,0% у 2010 році й при незначних річних коливаннях знизилась до 53,8% на кінець 2019 року.

Окрім наявних на даний момент часу статистичних даних Державної служби статистики України та Національного банку України для оцінки ситуації у сфері заощаджень та прогнозування ймовірних тенденцій заощаджувально-інвестиційної поведінки вітчизняних домогосподарств доцільним є визначення рівня схильності домогосподарств до заощаджень.

Динаміка показників схильності до заощаджень домогосподарств в Україні за 2010-2019 рр. представлено на рис. 1. На нашу думку, визначальним з них є обсяг доходу, що залишається у них після сплати усіх обов'язкових платежів, тоді як узагальнюючим показником для оцінки схильності домогосподарств до заощаджень є *рівень особистих заощаджень*, який обчислюють як відношення заощаджень домогосподарств до величини валового внутрішнього продукту :

$$S_p = \frac{S}{GDP} * 100,0 \quad (1)$$

де S_p – рівень особистих заощаджень;

S – обсяг заощаджень домогосподарств;

GDP – величина валового внутрішнього продукту.

Джерело : складено автором

Рис. 1. Показники схильності до заощаджень домогосподарств в Україні за 2010-2019 рр.

З 2010 року середній рівень заощаджень до ВВП у світі становить 25,0%. Країни, які мають менші заощадження, відстають від росту світової економіки. Це можуть собі дозволити дві групи країн: дуже багаті, для яких швидке зростання неактуальне, і дуже бідні країни, які не мають економічної політики швидкого зростання. Зокрема, країни Євросоюзу з 2010 року мали рівень особистих заощаджень 20,0-22,0%, США – 16,0-20,0%, Канада – 19,0-22,0%, Великобританія – 12,0-13,0% [19].

Проведений нами аналіз засвідчив, що в Україні найвище значення цього показника на рівні 15,0% спостерігалось у 2010 році, а з 2012 р. катастрофічно знижувалося й у 2019 набуло від'ємного значення -2,9%.

Схильність домогосподарств до заощаджень залежить не лише від їхнього бажання, а й від рівня їхнього доходу. У разі високого рівня доходу схильність до заощаджень зростає, низького – падає. Згідно з основними психологічними законами Кейнса є два види схильності домогосподарств до заощадження [20]:

– середня схильність до заощаджень (S') – коефіцієнт, що показує відношення обсягу заощаджень домогосподарств до величини їх поточного доходу:

$$S' = \frac{S}{Y} \quad (2)$$

де S – обсяг заощаджень домогосподарств;

Y – величина поточного доходу домогосподарств.

– гранична схильність до заощаджень (S) – коефіцієнт, який показує, на скільки одиниць змінюються заощадження домогосподарств у разі зміни їх поточного доходу на одиницю:

$$S = \frac{\Delta S}{\Delta Y}. \quad (3)$$

де ΔS – зміна обсягу заощаджень домогосподарств;

ΔY – зміна обсягу поточного доходу домогосподарств.

Аналіз показав, що в Україні середня схильність до заощаджень коливається в межах від 0,031 до 0,147, тобто, від 3,1% до 14,7% доходу вітчизняні домогосподарства спрямовують на заощадження. Найменшу схильність до заощаджень домогосподарства демонстрували у 2016 р. на рівні 0,6% й у 2019 році досягла рівня 3,1%. Такі результати безумовно свідчать про нестачу доходів домогосподарств для здійснення заощаджень як важливого джерела додаткових ресурсів.

Гранична схильність до заощаджень показує, яка частка додаткового доходу спрямовується на додаткові заощадження. Як показує аналіз, в Україні за досліджуваний період у 2011, 2013, 2016 та 2019 роках домогосподарства демонстрували від'ємне значення граничної схильності до заощаджень, що обумовлено зменшенням обсягів заощаджень у цих періодах порівняно з попереднім, тобто, із зростанням поточного доходу на 1 гривню домогосподарства зменшували свої заощадження в середньому на 20 копійок, тоді як у 2014 році зменшення поточного доходу на 1,00 гривню призвело до зменшення заощаджень на 2 гривні 67 копійок. Найбільшу граничну схильність до заощаджень вітчизняні домогосподарства продемонстрували у 2010 році – 0,39 (це означає, що з кожної гривні приросту поточного доходу домогосподарства спрямовували на приріст заощаджень 39 копійок).

Саме в цей період наприкінці 2009 року нестабільність гривні спровокувала черговий перерозподіл депозитів домогосподарств на користь валютних й сума строкових валютних депозитів перевищила суму гривневих. Відтак, одним із наслідків фінансової кризи стало використання іноземної валюти населенням як інструменту заощаджень.

Отже, запорукою фінансового добробуту та фінансової безпеки домогосподарств України є формування ринку заощаджень, де будуть створені умови для подолання суперечливості економічних інтересів усіх суб'єктів ринку: домогосподарств щодо мінімізації своїх ризиків та підвищення збереженості й надійності фінансових активів та держави щодо збільшення своїх доходів за рахунок ефективного залучення до ринкових відносин усіх

економічних агентів та забезпечення макроекономічної стабільності. Відтак, пріоритетним завданням сучасного етапу ринкових реформ в Україні є формування національного ринку заощаджень та реалізація державної стратегії щодо перетворення їх в інвестиційний ресурс з метою забезпечення економічного зростання.

В сучасних умовах роль фінансових ресурсів, зокрема витрат і заощаджень домогосподарств, є надзвичайно важливою, оскільки вони є вагомим джерелом не лише функціонування економіки, але й інвестиційним ресурсом економічного розвитку [13, с. 455]. Водночас, для прискорення їх трансформації в інвестиційний ресурс економічне середовище в Україні має сприяти ефективному їх використанню та інтересу домогосподарств у здійсненні таких інвестицій. Отже, суспільне середовище, в якому використовуються заощадження домогосподарств потребує економіко-статистичного аналізу.

Розділ 3. Кореляційно-регресійний аналіз взаємозв'язку між витратами й заощадженнями домогосподарств та основними соціально-економічними показниками в Україні

Для статистичного оцінювання впливу витрат та заощаджень домогосподарств на економічне зростання і розвиток скористаємося кореляційно-регресійним методом. Основні макроекономічні показники України за 2010-2019 рр. представлено в табл. 3.

Таблиця 3

Основні макроекономічні показники в Україні за 2010-2018 рр.

Рік									
2010	2011	2012	2013	2014*	2015**	2016**	2017**	2018**	2019**
1. Валовий внутрішній продукт, млн. грн.									
1079346	1299991	1404669	1465198	1586915	1988544	2385367	2983882	3560596	3974564
2. Валовий внутрішній продукт у розрахунку на одну особу населення, грн.									
24798	29980	32480	33965	36904	46413	55899	70233	84235	94589,8
3 Індекс споживчих цін, %									
109,1	104,6	99,8	100,5	124,9	143,3	112,4	113,7	109,8	104,1
4. Реальна заробітна плата, %.									
110,2	108,7	114,4	108,4	93,5	79,8	108,8	119,1	112,5	109,8
5. Витрати та заощадження населення, млн. грн.									
1101175	1266753	1457864	1548733	151676 8	177201 6	203133 1	265208 2	324873 0	369934 6
6. Заощадження населення, млн. грн.									
161867	123123	147280	116266	30780	31073	-7409	30638	31547	-116165

*Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

**Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело : складено автором на основі [17].

Валовий внутрішній продукт за аналізований період зростав в середньому на 16,1% щорічно, також зафіксовано збільшення ВВП у розрахунку на одну особу населення. Індекс споживчих цін збільшувався досить суттєво, а у 2015 р. досяг 143,3%, що значно вище, ніж було передбачено Законом України «Про Державний бюджет України» на 2014 р. та 2016 р. У 2016-2019 рр. показник знизився до прийняттого значення. Індекс реальної заробітної плати мав від'ємне значення у 2014-2015 рр., а в 2016 році був нижчим за рівень інфляції і лише у 2012-2013 рр. та з 2017 року почав перевищувати індекс інфляції.

Доходи з витратами і заощадженнями домогосподарств практично співставні, у 2012-2013 рр. перевищували ВВП, але вже у 2014-2018 стали нижчими. Отже, аналіз показав значні розбіжності макроекономічних показників, що вказує на нестабільність в економіці України.

Вплив витрат і заощаджень домогосподарств на валовий внутрішній продукт можна визначити за допомогою лінійного рівняння $Y_t = a + bx$, де y – результативна ознака (обсяг валового внутрішнього продукту), x – факторна ознака (обсяг витрат та заощаджень домогосподарств), a і b – параметри рівняння, a – значення Y_t при $x = 0$, b – коефіцієнт регресії.

Для визначення параметрів a і b парного лінійного рівняння регресії використовуємо систему нормальних рівнянь :

$$\begin{aligned}\sum y &= na + b \sum x \\ \sum xy &= a \sum x + b \sum x^2\end{aligned}$$

Розв'язання даної системи рівнянь, дає наступні формули визначення параметрів :

$$\begin{aligned}a &= \frac{\sum x^2 * \sum y - \sum x * \sum y}{n * \sum x^2 - \sum x * \sum x} = \frac{49053940,1 * 21739,1 - 20411,0 * 21739,1}{10 * 49053940,1 - 20411,0 * 20411,0} = -101,300 \\ b &= \frac{n * \sum xy - \sum x * \sum y}{n * \sum x^2 - \sum x * \sum x} = \frac{10 * 52612691,2 - 20411,0 * 21739,1}{10 * 49053940,1 - 20411,0 * 20411,0} = 1,115\end{aligned}$$

Розрахунок параметрів рівняння регресії здійснимо на основі даних табл. 4.

Отже, рівняння регресії для залежності валового внутрішнього продукту номінального від витрат та заощаджень домогосподарств має вигляд :

$$Y_t = a + bx = 1,12x - 101,30$$

Коефіцієнт регресії $b = 1,115$ свідчить про те, що при збільшенні витрат і заощаджень домогосподарств на 1,00 грн. валовий внутрішній продукт зростає

на 1,12 грн. Оскільки параметри рівняння визначені правильно, то $y = \sum Y_t = \sum y = 21739,1$.

Таблиця 4

Визначення параметрів лінійного рівняння регресії

Рік	Валовий внутрішній продукт номінальний, млрд. грн. y	Витрати та заощадження домогосподарств, млрд. грн., x	$x \cdot y$	x^2	y^2	Y_t
2010	1079,3	1101,2	1188525,2	1212641,4	1164888,5	1126,2
2011	1300,0	1266,8	1646840,0	1604782,2	1690000,0	1310,8
2012	1404,7	1457,9	2047912,1	2125472,4	1973182,1	1523,8
2013	1465,2	1548,7	2269155,2	2398471,7	2146811,0	1625,0
2014	1586,9	1516,8	2407009,9	2300682,2	2518251,6	1589,5
2015	1988,5	1772,0	3523622,0	3139984,0	3954132,3	1873,9
2016	2385,4	2031,3	4845463,0	4126179,7	5690133,2	2163,0
2017	2983,9	2652,1	7913601,2	7033634,4	8903659,2	2855,0
2018	3560,6	3248,7	11567321,2	10554051,7	12677872,4	3520,0
2019	3984,6	3815,5	15203241,3	14558040,3	15877037,2	4151,8
Разом:	21739,1	20411,0	52612691,2	49053940,1	56595967,4	21739,1
Середнє	2173,91	2041,1	5261269,12	4905394,01	5659596,74	2173,9

Щільність зв'язку характеризує коефіцієнт детермінації, який являє собою частку факторної дисперсії у загальній :

$$R^2 = \frac{\delta_y^2}{\sigma_y^2}$$

Допоміжні розрахунки для визначення характеристик щільності та істотності зв'язку здійснимо на основі табл. 5.

Відхилення фактичних значень валового внутрішнього продукту (y) від теоретичних (Y_t) характеризують вплив на результативну ознаку всіх інших факторів, окрім витрат та заощаджень домогосподарств (x). Середній розмір цих відхилень визначає *залишкова дисперсія*, яку обчислюємо за формулою :

$$\sigma_e^2 = \frac{1}{10} \sum_{i=1}^n (y - Y_t)^2 = \frac{1}{10} * 150880,3 = 15088,03$$

Варіацію валового внутрішнього продукту (y), зумовлену впливом тільки

витрат та заощаджень домогосподарств (х) вимірює *факторна дисперсія* :

$$\delta_Y^2 = \frac{1}{10} \sum_{i=1}^n (Y_t - \bar{y})^2 = \frac{1}{10} * 9186240,2 = 918624,02$$

Загальна дисперсія дорівнює :

$$\sigma_y^2 = \frac{1}{10} \sum_{i=1}^n (y - \bar{y})^2 = \frac{1}{10} * 9337120,5 = 933712,05$$

Перевірка : $933712,05 = 918624,02 + 15088,03 = 933712,05$

Таблиця 5.

До розрахунку дисперсій

Рік	y	x	Y_t	$y - \bar{y}$	$(y - \bar{y})^2$	$Y_t - \bar{y}$	$(Y_t - \bar{y})^2$	$y - Y_t$	$(y - Y_t)^2$
2010	1079,3	1101,2	1126,2	-1094,6	1198171,1	-1047,7	1097684,6	-46,9	2200,1
2011	1300,0	1266,8	1310,8	-873,9	763718,7	-863,1	744959,7	-10,8	116,6
2012	1404,7	1457,9	1523,8	-769,2	591684,0	-650,1	422619,3	-119,1	14189,2
2013	1465,2	1548,7	1625,0	-708,7	502269,9	-548,9	301266,2	-159,8	25546,5
2014	1586,9	1516,8	1589,5	-587,0	344580,7	-584,4	341565,5	-2,6	6,6
2015	1988,5	1772,0	1873,9	-185,4	34376,9	-300,0	89979,1	114,6	13122,9
2016	2385,4	2031,3	2163,0	211,5	44728,0	-10,9	119,3	222,4	49468,0
2017	2983,9	2652,1	2855,0	810,0	656083,8	681,1	463870,4	128,9	16617,7
2018	3560,6	3248,7	3520,0	1386,7	1922909,2	1346,1	1812009,6	40,6	1646,8
2019	3984,6	3815,5	4151,8	1810,7	3278598,3	1977,9	3912166,5	-167,2	27965,8
Всього	21739,1	20411,0	21739,1	0,0	9337120,5	0,0	9186240,2	0,0	150880,3
Середнє	2173,9	2041,1	2173,9						

За даними табл. 4 коефіцієнт детермінації дорівнює :

$$R^2 = \frac{\delta_Y^2}{\sigma_y^2} = \frac{918624,02}{933712,05} = 0,984$$

Коефіцієнт детермінації свідчить про те, що між обсягом витрат і заощаджень населення та обсягом валового внутрішнього продукту зв'язок дуже щільний. Значення R^2 показує, що обсяг валового внутрішнього продукту

на 98,4% визначається варіацією витрат і заощаджень населення, а 1,6% - впливом інших чинників.

Перевірка істотності зв'язку здійснимо шляхом порівняння R^2 та $R^2_{1-\alpha}$ при ступенях свободи $k_1 = m - 1 = 2 - 1 = 1$ та $k_2 = n - m = 10 - 2 = 8$ та прийнятому рівні істотності $\alpha = 0,05$. Критичне значення коефіцієнта детермінації $R^2_{1-\alpha} = 0,399$. Оскільки $R^2 > R^2_{1-\alpha}$, зв'язок між обсягом витрат і заощаджень населення та обсягом валового внутрішнього продукту сильний.

Істотність зв'язку перевіряємо також за допомогою *F-критерію Фішера*, фактичне значення якого визначаємо за формулою :

$$F = \frac{R^2}{1,000 - R^2} * \frac{8}{1} = \frac{0,984 * 8}{1,000 - 0,984} = 492,00$$

Критичне значення $F_m(0,95) = 5,32$, що набагато менше від фактичного $F_m(0,95) = 5,32 < F_{факт} = 492,00$, це підтверджує *істотність кореляційного зв'язку* між обсягом валового внутрішнього продукту та витратами і заощадженнями домогосподарств.

Щільність зв'язку вимірюємо за допомогою *індексу кореляції*, який обчислюємо за формулою :

$$R = \sqrt{\frac{\sigma_y^2 - \sigma_e^2}{\sigma_y^2}} = \sqrt{1,000 - \frac{\sigma_e^2}{\sigma_y^2}} = \sqrt{1,000 - \frac{15088,03}{933712,05}} = \sqrt{1,000 - 0,016} = \sqrt{0,984} = 0,992$$

або

$$R = \sqrt{R^2} = \sqrt{0,984} = 0,992$$

Для доповнення дослідження напрямку зв'язку у разі лінійної залежності використаємо *лінійний коефіцієнт кореляції Пірсона*, який характеризує не тільки щільність, а й напрямок зв'язку.

Для розрахунку лінійного коефіцієнта кореляції скористаємося формулою :

$$r = b * \frac{\sigma_x}{\sigma_y} = 1,115 * \frac{859,83}{966,29} = 1,115 * 0,890 = 0,992$$

$$\sigma_x = \sqrt{x^2 - (\bar{x})^2} = \sqrt{4905394,01 - 2041,10^2} = \sqrt{4905394,01 - 4166089,21} = \sqrt{739304,80} = 859,83$$

$$\sigma_y = \sqrt{y^2 - (\bar{y})^2} = \sqrt{5659596,74 - 2173,91^2} = \sqrt{5659596,74 - 4725884,69} = \sqrt{933712,05} = 966,29$$

Це означає, що зв'язок між обсягом витрат і заощаджень населення та обсягом валового внутрішнього продукту *дуже сильний (щільний) і прямий*. Абсолютне значення лінійного коефіцієнта кореляції збігається з індексом кореляції : $\sqrt{R^2} = R = |r| = 0,992$

Для встановлення достовірності обчисленого лінійного коефіцієнта кореляції Пірсона використовуємо *критерій Стьюдента (t-критерій)*, який для парної лінійної регресії обчислюємо за формулою :

$$t_r = r \frac{\sqrt{n-2}}{\sqrt{1,000 - r^2}} = 0,992 * \frac{\sqrt{10-2}}{\sqrt{1,000 - 0,984}} = 0,992 * \frac{2,828}{0,126} = 22,3$$

З таблиці значень функції розподілу Стьюдента для ймовірності 0,950 та $k_2 = 10 - 2 = 8$ вибираємо $t_{кр} = 2,306$. Оскільки $t_{кр}(2,306) < t_{\phi}(22,3)$, то можна стверджувати, що існування дуже сильного, щільного та істотного зв'язку між обсягом витрат і заощаджень населення та обсягом валового внутрішнього продукту є доведеним.

Для статистичного оцінювання впливу витрат та заощаджень домогосподарств на економічне зростання і розвиток побудуємо регресійні рівняння залежності, в яких факторною ознакою є обсяг витрат та заощаджень домогосподарств. У якості результативних ознак використаємо такі показники (табл. 6) :

– валовий внутрішній продукт, млн. грн.;

- обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг), млн. грн.;
- імпорт, млн. дол. США;
- доходи державного бюджету, млн. грн.;
- видатки державного бюджету, млн. грн.;
- дефіцит державного бюджету, млн. грн.;
- державний борг, млн. грн.

Таблиця 6

Основні соціально-економічні показники в Україні за 2010-2019 рр.

Рік									
2010	2011	2012	2013	2014*	2015**	2016**	2017**	2018**	2019**
1. ВВП, млн. грн.									
1079,3	1300,00	1404,7	1465,7	1586,9	1988,5	2385,4	2983,9	3560,6	3984,6
2. Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг), млн. грн.									
3366228,3	3991239,4	4203169,6	4050215,0	4170659,9	5159067,1	6237535,2	7707935,2	9206049,5	9639730,6
3. Імпорт млн. дол. США									
56896	80414	86273	81234	57680	38875	40502	49364	56055	60352
4. Доходи державного бюджету, млн. грн.									
240615,2	314616,9	346054,0	339180,3	357084,2	534694,8	616274,8	793265,0	928108,3	998278,9
5. Видатки державного бюджету, млн. грн.;									
303588,7	333459,5	395681,5	403403,2	430217,8	576911,4	684743,4	839243,7	985842,0	1072891,5
6. Дефіцит державного бюджету, млн. грн.;									
-64265,5	-23557,6	-53445,2	-64707,6	-78052,8	-45167,5	-70130,2	-47849,6	-59247,9	-78049,5
7. Державний борг, млн. грн.									
117243	126236	135065	142079	1208308	118729	113518	116578	114710	121739

*Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

**Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело : складено автором на основі [17, 18].

Результати кореляційно-регресійного аналізу взаємозв'язку між витратами й заощадженнями домогосподарств та основними соціально-економічними показниками в Україні за 2010-2019 рр. представлені в табл. 7.

Взаємодія домогосподарств з різноманітними фінансово-кредитними установами у процесі здійснення організованих заощаджень забезпечує трансформацію заощаджень в інвестиційний потенціал для розвитку економіки. Однак не всі заощадження домогосподарств перетворюються на інвестиційні ресурси, тому нині національна економіка відчуває нагальну потребу в них.

**Кореляційно-регресійний аналіз взаємозв'язку між витратами й
заощадженнями домогосподарств та соціально-економічними
показниками в Україні за 2010-2019 рр.**

№ з/п	Результативна ознака	Лінійне регресійне рівняння	Найбільш адекватне регресійне рівняння	Коефіцієнт кореляції
Витрати та заощадження домогосподарств – факторна ознака				
1	ВВП, млн. грн.	$y = 0,0011x - 156,58$ $R^2 = 0,9877$	$y = -1E-10x^2 + 0,0017x - 766,15$ $R^2 = 0,9927$	0,994
2	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг), млн. грн.	$y = 2,5949x + 506890$ $R^2 = 0,9802$	$y = -3E-07x^2 + 3,9937x - 920966$ $R^2 = 0,9855$	0,990
3	Імпорт, млн. дол. США	$y = -0,006x + 73002$ $R^2 = 0,1008$	$y = 1E-08x^2 - 0,065x + 133234$ $R^2 = 0,28$	-0,317
4	Доходи державного бюджету, млн. грн.;	$y = 0,3073x - 76745$ $R^2 = 0,968$	$y = -6E-08x^2 + 0,6031x - 378735$ $R^2 = 0,9847$	0,984
5	Видатки державного бюджету, млн. грн.;	$y = 0,3134x - 33529$ $R^2 = 0,9738$	$y = -6E-08x^2 + 0,595x - 320924$ $R^2 = 0,9884$	0,987
6	Дефіцит державного бюджету, млн. грн.;	$y = -0,0059x - 46386$ $R^2 = 0,0984$	$y = -4E-09x^2 + 0,0114x - 64054$ $R^2 = 0,1139$	-0,314
7	Державний борг, млн. грн..	$y = -0,0836x + 401126$ $R^2 = 0,0461$	$y = 231026e^{-2E-07x}$ $R^2 = 0,0585$	-0,215

Джерело : розраховано на основі даних Держстату [17] і НБУ [18]

На жаль, в Україні інвестиційний потенціал населення не задіяний повною мірою, оскільки значна частина національного обсягу заощаджень фізичних осіб зберігається у формі неорганізованих готівкових заощаджень, які не потрапляють до фінансових інститутів. Спричинене соціально-економічною нестабільністю та військовим конфліктом на Сході України скорочення обсягів зовнішнього інвестування в Україну, вимагає ефективної внутрішньої інвестиційної політики управління фінансовими ресурсами домогосподарств.

Висновки

За результатами дослідження ми дійшли таких висновків:

1. Заощадження домогосподарств – це передусім складна і багатогранна економічна категорія, яка характеризує відносини, що виникають між домогосподарствами, підприємствами, інституціями фінансового ринку та державою щодо розподілу отриманих доходів та формування фондів грошових коштів для забезпечення споживання чи зростання доходів у майбутньому. Зростання їх обсягів призводить до пожвавлення споживчого та інвестиційний попиту й ділової активності майже всіх інституційних одиниць національної економіки, здійснює вплив на обсяг національного виробництва та створення умов для економічного зростання.

2. Домогосподарство – це сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують та витрачають кошти. Ці особи можуть перебувати у родинних стосунках або стосунках свояцтва, не перебувати у будь-яких з цих стосунків, або бути і в тих, і в інших стосунках.

3. На обсяг заощаджень домогосподарств найбільше впливає демографічна ситуація та кількість домогосподарств. За 2010-2018 рр. середній розмір домогосподарства в Україні суттєво не змінився й становив 2,58 особи, тоді як кількість домогосподарств суттєво зменшилась до 2064,4, тис. із зниженням частка проживаючих у міських поселеннях – 1,8%. У 2019 р. тенденція до зменшення кількості домогосподарств збереглася при незмінній структурі міських і сільських. Втрати домогосподарств за 10 років з врахуванням Криму та Севастополя – 2,115 млн., що складає 12,4%

4. Запорукою фінансового добробуту та фінансової безпеки домогосподарств України є формування ринку заощаджень, де будуть створені умови для збалансування економічних інтересів усіх суб'єктів ринку: домогосподарств щодо мінімізації своїх ризиків та підвищення

збереженості й надійності фінансових активів та держави щодо збільшення своїх доходів за рахунок ефективного залучення до ринкових відносин усіх економічних агентів й забезпечення зростання національної економіки.

5. Обчислені у процесі кореляційно-регресійного аналізу коефіцієнти кореляції свідчать, що спостерігається між обсягами заощаджень і витрат домогосподарств та:

- ВВП, обсягом реалізованої промислової продукції, доходами та видатками державного бюджету – дуже щільний прямий зв'язок;
- імпортом та дефіцитом державного бюджету – помірний обернений зв'язок;
- державним боргом – слабкий обернений зв'язок.

В цілому можна говорити про значну роль витрат і заощаджень домогосподарств для економіки країни, адже нарощення їх обсягів призводить до зростання валового внутрішнього продукту, реалізованої промислової продукції, доходів та видатків державного бюджету.

6. Оскільки в Україні є об'єктивні передумови для формування заощаджень населення та перетворення їх в інвестиції, основними завданнями для підвищення ролі заощаджень домогосподарств у зростанні національної економіки є : відновлення довіри населення до фінансових установ; посилення інституційного захисту заощаджень шляхом підтримки ліквідності банківських установ та забезпечення функціонування державної системи гарантування вкладів; забезпечення розвитку ринку заощаджень як соціально-економічного механізму мобілізації грошових накопичень населення та трансформації їх в інвестиції для національної економіки.

Список використаної літератури

1. Несененко П. П., Артеменко О. А. Історія економічних учень : навч. посібник Одеса : ОНЕУ : ФОП Гуляєва В. М., 2017. 448 с.
2. Сміт. А. Багатство народів. Дослідження про природу і причини багатства народів. Переклад з англ. О. Васільєва, М. Межевікіна, А. Малівський. Київ : «Наш формат», 2018. 722 с.
3. Мальтус Т. Р. Опыт о законе народонаселения, М. : Эконов : Ключ, 1993. 487 с.
4. Маршалл А. Основы экономической науки. М., 2008. 364 с.
5. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, теории, процента и денег / Дж. М. Кейнс. Москва : Прогресс, 1992. 520 с.
6. Friedman M. A. Theory of the consumption. Princeton, 1957.
7. Косточка О. О. Генезис та еволюція теорії заощаджень. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, Випуск 11. Частина 3. 2015. С. 117-120. URL : http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_11/113.pdf (дата звертання 12.10.2020 р.)
8. Гупаловська М. Б. Ощадно-інвестиційна поведінка як складник фінансової поведінки домогосподарств. *Економіка і суспільство*. 2018. № 18. С. 714-719 RL : http://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/100.pdf (дата звертання 12.10.2020 р.)
9. Булавинець В. М. Особливості заощаджувальної поведінки домогосподарств в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6788> (дата звернення: 02.03.2020). DOI: [10.32702/2307-2105-2018.12.111](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.12.111)
10. Носова Є. Заощадження домогосподарств як джерело інвестиційних ресурсів в Україні. *Економіка*. 2015. № 2(167). С. 73-80
11. Циток Р. П. Заощадження домогосподарств як незалучений інвестиційний ресурс. *Економіка та держава*. 2018. № 12. С. 74-80.

12. Ключник Л. В. Фінансові ресурси домашніх господарств України як складова фінансового забезпечення розвитку національної економіки. *Економічні науки*. Луцьк. 2017. Вип. 14 (55) С. 97-105. URL : file:///C:/Users/User/Downloads/ecnre_2017_14_11.pdf (дата звернення : 03.03.2020).

13. Серватинська І. М. Витрати і заощадження домогосподарств як чинник економічного зростання. *Фінансово-кредитна діяльність : проблеми теорії та практики*. 2019. Том 2. № 29. С. 454-461.

14. Савлук М. Грошові заощадження населення як ресурс фінансового ринку. Роль грошових заощаджень населення в розбудові економіки України : матер. наук.-практ. конф. / Наук. ред. А.М. Мороз. (Київ, 19 лютого 2002 року). Київ : КНЕУ, 2002. С. 8-15.

15. Мелих О. Ю. Заощадження домогосподарств : соціально-економічна роль та тенденції формування в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8343> (дата звернення: 10.01.2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.11.67

16. Методика формування вибірових сукупностей для проведення у 2019-2023 роках вибірових обстежень населення (домогосподарств) : умов життя домогосподарств, робочої сили та сільськогосподарської діяльності населення у сільській місцевості : Наказ Державної служби статистики України 01.03.2018 № 39. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення : 05.03.2020).

17. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

18. Офіційний сайт Національного банку України України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

19. Вадим Новіков. Країна проїдання. Економічна правда. URL : <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/08/26/650910/> (дата звернення : 10.01.2021).

20. Малий І.Й., Радіонова І.Ф., Куценко І.Ф., Федірко Н.В. та ін. Макроекономіка : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2016. 254 с.

АНОТАЦІЯ
конкурсної роботи
на Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з галузей знань
і спеціальностей у 2020/2021 навчальному році за напрямом
«ФІНАНСИ І КРЕДИТ»

на тему : «ВПЛИВ ЗАОЩАДЖЕНЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ
НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ»

ШИФР «МОТИВАЦІЯ ЗАОЩАДЖЕНЬ»

Актуальність теми дослідження. Фінансові ресурси домогосподарств за умови їх залучення у фінансовий сектор можуть становити значну основу для інвестицій, розвитку виробництва та економічного зростання. Темпи зростання економіки прямо пов'язані з обсягом залучених інвестицій, які обумовлюються розміром заощаджень. З огляду на це, особливу увагу слід приділяти домогосподарствам як одному із джерел фінансових ресурсів не тільки для задоволення власних потреб життєдіяльності, а й розвитку національної економіки в цілому. Саме тому дослідження заощаджень населення та шляхів їх залучення в національну економіку є надзвичайно актуальним.

Метою наукової роботи є виявлення впливу процесу формування інвестиційного потенціалу на основі заощаджень населення на економічне зростання національної економіки.

Відповідно до мети були поставлені наступні *завдання наукової роботи*:

- розкрити економічну сутність та поглибити розуміння значення заощаджень домогосподарств для розвитку суспільства і зростання економіки;
- з'ясувати мотиви та чинники заощаджувальної поведінки домогосподарств України;
- здійснити кореляційно-регресійний аналіз впливу витрат і заощаджень домогосподарств на основними соціально-економічними показниками в Україні.

Використана методика дослідження. Для виконання поставлених завдань та досягнення мети дослідження було використано статистичні методи: статистичного спостереження, зведення та групування, абсолютних та відносних величин, табличний, графічний методи та метод кореляційно-регресійного аналізу.

Результати дослідження опубліковані у фаховому виданні з економічних наук Міжнародному науковому журналі «Інтернаука». Серія : «Економічні науки» №1 / 2021 та в матеріалах (тези доповіді) Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Домінанти соціально-економічного розвитку України в умовах інноваційного типу прогресу» 26 березня 2020 р.

Загальна характеристика наукової роботи. Повний обсяг наукової роботи – 31 сторінка, робота містить 7 таблиць, 1 рисунок, список літератури із 20 найменувань,

Ключові слова : домогосподарства, доходи, витрати, заощадження, економічне зростання